

Hvørju megin bakkatromina enda vit

Oddagrein

Orð og stóðutakanir kundu benta á, at tað verður ófriðarligt á arbeiðsmarknaðinum í vár. So at siga øll fakfeløg hava sagt upp sáttmálarnar. Harafturat eru arbeiðarafeløgini komin við eini álvarsligari hótan, um fiskimenn fáa ein serligan sjómansskatt.

Føroyska samfelagið riður í lotuni á eini egg. Inntøkuvøksturin og vaksandi fiskiskapurin benda á, at vit eru um at koma úr kreppuni. Hyggja vit afturimóti at tí nógv vaksandi fiskiskapinum og útflutningstølunum, siggja vit ikki, at útflutningurin er øktur í virði. V.o.o. hava vit ikki nakra virðisøkning, tí alt ov stórt partur av veiðini verður seldur óvirkaður. Og sambandslandsstýrið letst ikki um vón, meðan fiskiðnaðurin syndrast.

Hetta er ein stórir bági – ein stórir trupuleiki. Ein annar er, at landsstýrið helt ikki tær, og royndi at skora samfelagið betur av, áðrenn loyvi varð til øtta nýtslu og ótálmaðan fiskiskap. (Aftur nú hugsa vit bara um veiðinógd og ikki dygd og øtta tilvirking). Vit vita, at føroyski búskapurin er ógvuliga viðbrekin, og tað skal bara tað allarmínsta nosið til – t.d. minkandi fiskiskapur – at vit aftur vera fyrri einum búskaparligum bakkasti. Og tá er spurningurin: hvørju megin bakkatromina enda vit.

Tá hetta er sagt skal kortini leggjast afturat, at rætt var at slaka nakað, tí fólk vóru so undirdíkt í skatti og avgjöldum, at neyðugt var við meiri tókupeningi, so fólk aftur fingi liviumstøður og annars halda seg sjálvan og hús og heim viðlíka.

Siðan 1990 er tæka lønin – reallønin – lækkað sløk 20%, og tað merkist sjálvandi. Hetta verður høvuðstakið hjá privata arbeiðsmarknaðinum at fáa innaffur. Men hjá almenna arbeiðsmarknaðinum er eitt tak afturat, og tað er at fáa tað innaffur, sum almennu lønirnar vórðu lækkaðar í avtalu við landsstýrið.

Almenningurin ivast ikki í, at lønirnar skuldu lækka eina avmarkaða tíð, men landsstýrið hevur hildið fast um tað óvuga. Aftur eitt domi um, at vit føroyingar ikki gera arbeiði okkara nóg væl. Sjálvandi skuldi avtalan verið so greið, at eingin ívaðist í hesum.

Føroyska samfelagið hevur minst av øllum brúk fyri verkföllum, men at lova skattalætta, um fakfeløgini halda atur við lønarkrøvum sínum, er óvugt mannagongd. Var skatturin lækkaður so mikið at fólk høvdu meira tókan pening, høvdu lønarkrøvin helst verið minni, enn tey óivað fara at verða.

Sosialurin

Viðmerking

Vilhelm Johannesen, lótingsmaður:

Ein hópisleysur, ruðuleikakendur og fløktur skattapolitikkur

Men fólkaflakshógvirnir stinga kortini undan. Í øllum ruðuleikanum hóma vit hóast alt endamálið, sum er, at fólkaflakskapitalistarnir skulu hava slanguna niður í landskassan, t.v.s. niður í lumman hjá vanliga skattgaldaranum. Antin so ella so skál málið røkkast

Í andstöðu gjørdi fólkaflakkurin nógv burtur úr skattapolitikkinum. Vit skulu hava eina einfaldari skattaskipan. Í útsjónd skuldi sjálvuppgávan gerast atøk einum postkorti. Frádráttirnir skuldu burtur. Ein hógur botnfrádráttur skuldi ásetast. Í skattaparadisum hjá fólkaflakkinum skuldi ongin gjalda meira enn eini 35 prosent í skatti tilsamans.

Men ólukkutíð! Øll sluppu sjálvandi ikki við í hetta háloyvaða skattaparadisíð hjá Óla Breckmann og Jørgen Nielsen. Anfinn Kalsberg stendur nú í durinum og kannar atgongumerkini. Og tað eru bert B-skattgaldararnir hjá fólkaflakkinum sum hava tað rætta atgongumerkið. Teir sokallaðu vinnulivsmennirnir.

Á nýggjárinum skuldu vit hava eina bruttuskattaskipan. Og tað hevði miklan skund. Hetta segði fólkaflakkurin. Men av tí at brutto sum kunnugt er meira enn netto, skuldi hetta gerast so snildisliga, at nýggja skipanin bert skuldi fæva um A-skattgaldarar. T.v.s. løntakarar. Tey, ið arbeiða fyri løn og teir, sum fáa fiskipart umborð á føroyskum ella útlendskum fiskiførum og eru undir skattskyldu í Føroyum. Samstundis livir B-skattgaldararnir hjá fólkaflakkinum undir gomlu netto-

skattaskipanini við alskyns skattligum frádráttum og figgarligum fyrimunum. Vit liva nú við tveimum skattaskipanum. Og sambært landsstýrismanninum eru serskattaskipanir fyrri ávisar samfelagsbólkar eisini á veg. Hetta er ein sannur ruðuleiki.

Í lotuni er tað so, at B-skattgaldararnir kann draga tað frá, sum hann rindar til arbeiðsloysisskipanina, meðan A-skattgaldararnir (lønsmóttakararnir), ið rindar eins nógv í prosentum, ikki kann draga sitt gjald til A.L.S. frá í sjálvuppgávuni. Tað sama er eisini galdandi fyri gjaldið til Samhaldsfasta. Sumuleiðis tá talan er um ferðatúreðslur og aðrar útreiðslur við. Landsstýrismáðurin sigur, at í tí broytta skattastiganum er hædd tikin fyri, at hesir frádráttir eru tiknir brutur. Men hann gloymir at siga, at sami skattastigi er galdandi fyri A- og B-skattgaldarar, og tað merkir, at skattgaldararnir við B-inntøku hevir fingið bæði í pösa og sekk, meðan skattgaldararnir við A-inntøku er við sviðið soð. Men hetta er bara søgan, sum endurtur seg. Aftur her blakar fólkaflakkurin torvmold í eyguni á veljarunum.

Landsstýrismáðurin í figgjarmálum sigur nú, at hann skal gera eina sera lagaliga serskattaskipan fyri fiskimenn, og sum eitt ekkó

av hesum orðum landsstýrismansins, kom Føroya Reiðarafelag við fráboðan um, at so skal býtisprosent- ið hjá fiskimonnum broyttast. T.v.s. at reiðararnir skulu hava fyrimunin av eini serligari skattaskipan fyri fiskimenn. Og sami landsstýrismáður heldur á við tosinum um, at løntakarar á landi skulu fáa skattalætta, um teir ganga við til lønarniðurskurð. Men alt hetta ber á sama borðið.

Fólkaflaksvinnulivsmenn megna ikki at reka nakað vinnulív, uttan at teir, antin so ella so, hava slanguna í landskassanum. Letur tað seg ikki gera beinleiðis, so verður tað gjørt óbeinleiðis, og bæði skattalettin til løntakarar á landi fyri lønarniðurskurð, og serskattgingin av fiskimonnum, hava hetta sama til endamáls. Samstundis, sum fólkaflakkurin pástendur, at lønirnar í Fø-

oyum eru ov høgur, hendir tað fer eftir ferð, at føroysk skipasmíðja, í kapping við útlendskar, kemur fyrst á mál við tí lægsta tilboðnum. So hetta hongur ikki saman. Logikkurin haltar so tað stendur eftir.

Reglur í ES, sum eru treytir fyri okkara handilsavtalu við samveldið, hava gjørt, at tað ikki longur ber til at lata almennan kilostudning og rakstrarstúdnung, og flogstúðul kann bert verða latin í eitt avmarkað áramál. So er at finna uppá aðrar snildir, soleiðis at slangin, antin so ella so, kann fáast niður í landskassan. Hetta kann so eita skattalætta fyri lønarniðurskurð ella serskattgingin av fiskimonnum fyri broytt býtisprosent. Í báðum førum er hetta ein óbeinleiðis stuðul til vinnulív.

Skattapolitikkurin hjá fólkaflakkinum er hópisleysur, ruðuleikakendur og fløktur. Hetta seinasta hevur, sum ein ávisur máður altið segði, eitt ávíst »sigtí«. Øll kenna úlvin í seyðaskinninum. Soleiðis roynir fólkaflakkurin at fjala sínar veruligu ætlanir. Hvi ikki kalla ein spaka fyri ein spaka?

Tann 1. mars 1997
Vilhelm Johannesen

Jákup Mørkøre nýggjur stjóri á Fiskavirking

DAGNY JOENSEN

Stutt áðrenn Sosialurin fór til prentingar, kom tíðindaskriv frá Fiskavirking um at Jákup Mørkøre er settur stjóri á Fiskavirking frá í gjár.

Hóast Jákup Mørkøre hevur verið nevndur sum møgulig stjóraevni á Fiska-

virking seinastu tíðina, so gekk tað mesta av einum degi áðrenn málið varð fingið upp á pláss.

Upprunaliga skuldi fundur verða kl. 10 fyrrapartin í gjár. Hesin fundur var útsettur ein tíma.

Umleið kl. 14.30 frættast at stjórinn var settur, men at

navnið ikki kundi upplýstast, áður enn starvsfólkini á høvuðsskrivstovuni á Fiskavirking vóru kunnaði um stjórasetanina.

Í sambandi við setanina fer Jákup Mørkøre úr nevndunum fyri P/F Fø-

Seafood Prime og P/F Føroya Fiskavirking.

Leivur Michelsen, sum hevur røkt starvið síðani á nýggjárinum, fer eftir avtalu aftur í starvið sum figgj- arstjóri.

FLOGFRAKT * SJÓFRAKT

SAFARI TRANSPORT

GREIDA ALLAN FLUTNING & ØLL PAPPÍR

Tlf. 12222